

LBRIS

We know
books

André Isip

LEAGANUL ÎNSÂNGERAT

LETRAS
Promovăm autorii români

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ISIP, ANDRÉ

Leagănul însângerat / André Isip.

–Otopeni: Letras, 2024

ISBN 978-630-312-363-9

821.135.1

Întreaga responsabilitate pentru conținutul acestei cărți
aparține autorului. Copyright 2024, André Isip.

Această carte este protejată de legea dreptului de autor.

Carte distribuită de www.piatadecarte.net,

email: office@piatadecarte.com.ro

Comenzi la tel. 021 367 5228 // 0787 708 844

Pentru solicitări de publicare vă puteți adresa editurii,

pe mail: edituraletras@piatadecarte.com.ro

Editura Letras / www.lettras.ro

contact@lettras.ro

Cuprins

PARTEA ÎNTÂI <i>NAȘTEREA</i>	5
Capitolul 1.....	7
Capitolul 2.....	17
Capitolul 3.....	26
Capitolul 4.....	39
Capitolul 5.....	49
Capitolul 6.....	66
PARTEA A DOUA <i>DESTINUL UMBRELOR</i>	83
Capitolul 1.....	85
Capitolul 2.....	94
Capitolul 3.....	100
Capitolul 4.....	111
Capitolul 5.....	131
PARTEA A TREIA „ <i>FIUL DIAVOLULUI</i> ”	149
Capitolul 1.....	151
Capitolul 2.....	162
Capitolul 3.....	169

Capitolul 1

Cum se naște o națiune?

La fel ca un bastard abandonat de o mamă la marginea istoriei, într-un leagăn în care fratele său a fost ucis...

Bastardul acela nu va fi niciodată fiul legitim, nici moștenitorul tronului, ci doar amantul femeii care și-a abandonat morala pe altarul ambiției.

Nicio națiune nu se naște în grădina cu flori, ci pe câmpul de luptă, printre cadavrele celor care au luptat pentru ea.

Iată cum s-a născut Imperiul Roman, din ucigașul devenit singurul moștenitor și amantul Mediteranei!

Mercedesul lui Csaba Kalman despica pâcla de toamnă târzie, care a inundat Valea Someșului până sus, în Țara Grănicerească. Motorul murmura, ca un greier răgușit, un cântec absurd.

Era trecut de miezul nopții.

— Halt! Cine ești?

Stafia paznicului s-a năpustit afară din ghereta cenușie, cu țeava puștii îndreptată către parbrizul mașinii.

Soția și fata „doctorului”, care moțâiau pe bancheta din spate, s-au trezit speriate.

„Mi törtémik itt?” întrebă ea pe ungurește.

„Semmi, nyugi!” i-a răspuns „doctorul”, cu vocea aspră, apoi a deschis portiera și s-a dus la paznic.

— Mergem la domnul Matei, la Văleni.

— La dom’ primar?

— Da. E un prieten bun. Ne așteaptă. Eu sunt „medicul” din Oradea, probabil c-ai auzit.

— Desigur, desigur dom’ doctor, am auzit. Cu plecăciune...

— Nu face nimic!

— Vă rog să mă iertați, dar știți... avem ordin... drumurile s pline cu tot felul de bandiți scăpați din lagăre sau soldați care se întorc acasă, în drum spre Moldova, Ucraina sau Rusia... tot felul de oameni... atacă, dau foc, omoară...

— Da, înțeleg.

— Ați venit pentru doamna Teodora? Biata de ea! Suferă cumplit. Vă așteaptă ca pe Mesia. Nimeni nu știe ce are. Vă rog, dom’ doctor, poftiți! Drum bun! Fiți prudent, să nu vă atace și... îmi cer scuze!

Au ajuns la ora unu noaptea. Ploua mărunț. Era frig, iar ceața luneca de-a lungul Someșului, peste colinele negre și casele cu luminile stinse, înșirate de o parte și de cealaltă a drumului comunal.

— În sfârșit, vă așteptam! N-am dormit toată noaptea de grijă să nu pățiți ceva. Deschide poarta, Constantine, ce naiba faci acolo? Deschide poarta și hangarul din spatele atelierului.

— Hangarul?

— Hai, grăbește-te și nu mai pune întrebări!

Doamna Elisabeta, sau Ely cum îi zicea „doctorul”, a ieșit din mașină ca să-și dezmoștească oasele. Domnișoara moțăia pe bancheta din spate.

S-au luat în brațe cu Teodora. Aveau ochii în lacrimi.

— Nu v-a oprit nimeni? Dumnezeu mare! M-am rugat toată noaptea pentru voi.

— Nu, totul a fost bine. Adică da, la bariera de la marginea podului de cale ferată. Până aici am călătorit cu bine, am călătorit cu bine.

Repetă „doctorul”, ca un descântec.

S-a oprit să privească în jur, să scruteze dealul de peste Someș și casele învecinate.

— Nimeni nu trebuie să știe că suntem aici! urmă el, după o vreme.

— Dimpotrivă, toți trebuie să știe, deoarece nu trebuie să te ascunzi. Ești invitatul meu, un „doctor” venit să-mi salveze nevasta și care, până la urmă, se va stabili în sat. Ai încredere în mine!

— Să nu mă recunoască vreunul!

Casa s-a liniștit, într-un târziu.

Slugile au urcat bagajele la etaj, iar călătorii s-au culcat.

Mercedesul a fost ascuns în străfundul hangarului agricol, acoperit cu o prelată grea, iar în fața mașinii au fost clădite stivele cu lemne de foc și un lădoi de grâne rămas din vremuri.

Drumul de pe meleagurile Apusenilor până în Țara Grănicerească a fost o adevărată odisee pentru familia Kalman în vremurile acelea tulburi de după război.

Nimeni nu se aventura să călătorească în Transilvania, în 1920, când poliția nu mai exista, nici jandarmeria românească sau cea imperială.

Chiar și stelele pe cer priveau cu groază în jos, de teamă să nu fie înjunghiate.

Dangățul clopotelor i-a trezit din somn. Era nouă dimineața, iar oamenii erau chemați la slujbă.

— Trag clopotele în fiecare duminică, murmură Teodora, ca o scuză.

— Nu face nimic. Așa-i la țară.

— Haideți să mâncați ceva! Pe urmă mergem la biserică.

— Credeți că-i prudent?

Teama se citea în privirea „doctorului”.

— Fii pe pace! Aici ești la mine. La nevoie, avem cele necesare să ne apărăm! spuse Matei, deschizând dulapul de fier din pivniță, în care erau așezate militarește arme rămase din vremea războiului, pistoale, puști, mitraliere și muniție.

S-au gătit în fața oglinzii venețiene din dormitorul Teodorei, apoi și-au încercat hainele. Trebuia să fie elegante, să-și arate rangul și superioritatea. Domnii s-au refugiat în beci, ca să guste un vin de Lechința. Constantin alerga de colo-colo, ca să servească „domnii”. Se credea important, un om de încredere, alături de cei cu putere și autoritate.

Biserica era plină, ca în fiecare duminică. „Domnii” erau pe scaunele din față, „alături de mila lui Dumnezeu”, cum bârfeau țaranii, îngrămădiți în spatele lor, care au prins un loc pe scaune și pe băncile înșirate militarește sau în picioare. La ușă, dacă mai era loc, se îngrămădeau țiganii, veniți să se roage lui Dumnezeu să le ierte păcatele ori să plănuiască ce rele ar mai putea să facă.

Afară, pe trepte, erau cerșetorii.

Sosirea lor a făcut senzație. Un murmur a străbătut mulțimea, ca un fior rece, privirile admirative sau pline de ură le-au numărat pașii, într-un concert de „să trăiți”, „bună dimineața” sau „cu plecăciune”, urmat de un gest slugarnic.

Chiar și preotul i-a salutat cu un zâmbet scurt, onorat de prezența „domnilor” în lăcașul în care se îngrămădeau rugăciunile fierbinți și păcatele uitare la spovedanie.

Ipocrizia era la loc de onoare. Chiar și-n bufetul din piața mare era mai multă sinceritate decât în biserică.

Imperiul s-a prăbușit ca un castel de nisip.

Din cenușa imperiului s-au ridicat mai multe țări, s-au trasat frontiere noi, s-a desenat conturul unei lumi diferite. Mai-marii lumii au creat Republica Ungară, iar restul „cioburilor” imperiului le-au alipit ici și colo, apoi au scris istoria cu mâna stângă, ca totul să fie altfel.

Transilvania a fost atribuită Regatului României, să înfăptuiască întregire istorică a nației.

Din păcate, dezbinarea imperiului n-a calmat spiritele războinice. Dimpotrivă, ele au fost asmuțite și mai mult, deoarece spiritul de revanșă s-a răspândit de-a lungul Europei ca umbra vulturului care plutea pe cerul înnorat al Bătrânului Continent.

Armata maghiară a atacat Regatul Român, ca să-și recupereze teritoriile pierdute, ceea ce a declanșat un război între cele două țări.

Valul războiului dintre România și Ungaria proaspăt creată a luat cu el oameni și certitudini, deoarece pe locul acela s-a instalat Republica Sovietică Ungară. Sute de mii de oameni au luat drumul exilului, mai cu seamă cei care aveau unde se refugia, foștii proprietari de pământuri din Transilvania, industriașii germani sau maghiari, bancherii evrei, intelectuali revizionişti îmbrăcați cu ideile venite din Vest, dar și slujbașii bisericilor reformatate.

Valul acela imens a luat mai cu seamă nobilii stabiliți pe pământurile strămoșilor lor de câteva secole.

Administrația a fost paralizată de plecarea funcționarilor, dar și de refuzul celor rămași să primească ordine venite de la București.

Teama se citea pe chipurile lor, frica de moarte, de răzburarea celor care au fost supușii lor și care au devenit stăpâni.

Înainte să plece, mulți dintre ei și-au lăsat paznici înarmați în casele golite de tot ce putea să fie transportat spre Republica Sovietică Ungară sau mai departe, deoarece sperau să revină curând.

Alții au dat foc la tot ce nu putea să fie dus cu ei.

Camioanele se înșirau pe drumul exilului pline cu oameni și lucruri, căruțe cu coviltir sau biciclete cu cărucior de copil transformate în teleguță, legat în spate, deoarece toți priveau îngroziți în urmă „invazia valahă”.

Marea Unire a înghițit totul într-un gest „gargantuesc”, pășind înainte cu nepăsare. Țara era ruinată. Poliția imperială a fost desființată, dar nimeni nu i-a luat locul, deocamdată. Jandarmii nu aveau autoritatea de altădată, când poporul își ridica pălăria când vedea un jandarm, într-un salut respectuos.

Cu toate astea, respectul și teama de autorități nu au dispărut în puhoiul unirii.

Slujba a ținut mult, deoarece păcatele și învățămintele erau numeroase. În vremurile acelea tulburi, doar Dumnezeu mai ținea oamenii împreună, unii alături de alții, fără să țină cont de nația din care făceau parte și nici de rangul social.

Cu ajutorul divin s-a înfăptuit unirea, acel vis plecat din străfundul dorinței vizionarilor, al intelectualilor români, spre speranța că va fi cu putință să se ajungă într-o zi la capătul călătoriei, purtați de corabia neamului.

Doar Dumnezeu putea împlini creația aceasta improbabilă.

EL a privit, spectator, cum s-a prăbușit imperiul, indiferent la soarta celor care și-au renegat originea, fără să știe copiii cui erau.

Cei care au fost fiii imperiului de etnie maghiară, română, sași, secui, de etnie sârbă, ucraineană, iudaică sau țigănească au devenit români, fără excepție.

Doar elita imperiului și cea a României, adică „domnii” oportuniști, știau foarte bine copiii cui erau, ce a fost și, mai cu seamă, ce urma să se îplinească, deoarece tabla de șah era deschisă doar pentru ei...

— Nu uita să dai de pomană! murmură primarul la urechea „doctorului” când ieșeau din biserică.

— Tu dai?

— Desigur, de fiecare dată.

Cu zâmbetul spânzurat pe buze, domnul primar a ieșit din biserică la braț cu doamna Teodora, care simula, ici și colo, un junghi de om suferind. S-au strecurat în mijlocul mulțimii, care s-a dat la o parte.

— Ține un bănuț! zise el, aplecat către un țigan, ghemuit sub un Hristos de lemn din ușa bisericii.

— Mulțumesc, dom' Primar!

„Doctorul” Kalman a scos și el un bănuț din buzunar și i l-a întins unui cerșetor tăcut, îmbrăcat cu hainele uzate de vreme, așezat în partea cealaltă a treptelor de piatră de la intrarea în biserică.

— Ține de la mine, să ai ce mânca! zise „doctorul”, cu vocea stinsă.

Cerșetorul l-a privit surprins, deoarece vocea părea necunoscută, cu un accent străin și un tremur de om înfricoșat, de fugar scăpat din ocne, care căuta să pară altcineva decât ceea ce era. L-a urmărit din priviri cu un „mulțumesc, domnul”, nevenindu-i să creadă că-i poate da cineva de pomană așa de mulți bani.

Primarul Matei și „doctorul” Kalman se cunoșteau foarte bine, deoarece până în 1918 Matei Grecu a fost primar în Pietriș, satul din Munții Apuseni.

De acolo se trăgeau amândoi.

Speriat de Marea Unire, Matei Grecu și-a părăsit primăria din Pietriș și s-a instalat în Văleni, în Țara Grănicerească, de unde se trăgeau strămoșii săi, unde a fost primit cu brațele deschise, deoarece fostul primar ungar din satul de munte a luat drumul exilului, lăsându-și comuna fără cârmuire.

Matei Grecu s-a îmbrăcat în haine noi, de „patriot”, cu care a denunțat abuzurile imperiului, nelegiuirile administrației maghiare și umilințele suferite de compatrioții români.

În ceea ce-l privește pe prietenul său, „doctorul” Kalman Csaba, acesta este fiul unui aristocrat maghiar, contele Wilhem, și al contesei Eva Kalman, asasinată cu câțiva ani în urmă.

Csaba Kalman s-a dat drept „doctor” ca să nu fie recunoscut pe drumul dintre Pietriș și Văleni.

Cele două familii au fost foarte apropiate. Primăria din Pietriș era vecină cu vila contelui Csaba Kalman și cu biserica reformată.

Matei Grecu era unul dintre cei mai fideli servitori ai imperiului. Mergea deseori la Budapesta, vorbea cursiv maghiara și s-a botezat la reformați, ca să fie „în rând cu lumea”, cum zicea el.

Teodora, soția primarului, servea imperiul în felul său, deoarece era amanta contelui. Plimbările celor doi, pe cai, prin pădurile domeniului aristocratic, cabanele clădite ici și colo, în care și-au amenajat refugiile dragostei, întâlnirile clandestine nu mai erau un secret pentru nimeni.

Capitolul 2

„Casa Roșu” era în efervescentă, deoarece domnișoara Clara pleca la oraș. Motorul Mercedesului murmură în curtea vilei impunătoare cu un glas de albină. Bagajele erau aranjate cu atenție în portbagaj, sub privirea îngrijorată a domnișoarei. Totul trebuia să fie impecabil.

Cu anii, devenise maniacă, cicălitoare și din ce în ce mai exigentă, ca și taică-su.

Ely Kalman plângea.

— Mami, nu înțeleg de ce plângi, că doar nu mă duc în armata imperială.

— Știu, draga mea, știu foarte bine, dar mi-e frică. La oraș te poți aștepta la orice. Mai cu seamă acum, când toți și-au pierdut mințile. Să fii atentă unde vei locui. Ești mare de acum, puiul mamei, deoarece ai trecut de 16 ani. De aceea trebuie neapărat să fii prudentă cu cine stai de vorbă și unde locuiești.

— Tati mi-a găsit o gazdă la un pas de gimnaziu, în centru. Știi foarte bine, doar am discutat. Oricum, el vine cu mine.

— Haideți, fetelor, să nu mai pierdem vremea!

Au plecat. Fumul argintiu al eșapamentului luneca pe șoseaua pietruită ce cobora către Sălcioara.

La podul de cale ferată, unde era ieșirea din raionul grăniceresc, paznicul a coborât din ghereta de la marginea podului ca să-i salute cu plecaciune, într-un gest slugarnic.

„Doctorul” Kalman a devenit un om de vază pe Valea Ilvelor, un personaj respectat și temut.

El a fost cel care l-a ajutat pe Matei Grecu să-și recapete postul de primar, pierdut în urma restructurării administrative. În realitate, adversarii săi politici l-au dat afară, deoarece ideile sale erau în contradicție cu cele ale altor demnitari din Țara Grănicerească, cum îi mai zicea locului.

Kalman a pus la bătaie foarte mulți bani, în valoare de câteva zeci de mii de coroane, cu care i-a mituit pe toți.

Celor care au refuzat să fie mituiți Kalman le-a trimis ucrainenii săi ca să-i „convingă” cu ranga, toporul și pușca. Le rupeau oasele, până când erau de acord.

La scurt timp după ce a ajuns la Văleni, Kalman a cumpărat proprietatea familiei Roșu, din nordul orașelului aceluia de munte, avere moștenită din generație în generație de familia Roșu, burghezi căzuți în decadentă.

Familia Roșu nu avea niciun moștenitor.

Anton s-a sinucis din dragoste sau din beție.

Sora sa, Elena, a murit de ciroză în spitalul din Cluj, din cauza alcoolului băut zilnic, vreme de ani întregi, și a vieții destrăbălate pe care a dus-o.

Bătrânul Teofil Roșu era bolnav de cancer.

I-au vândut casa și proprietatea „doctorului” Kalman, o vilă maiestuoasă din partea de nord a orașului, moșiile din sat și cele între hotare, moara de pe Someș, batoza și gaterul de pe Valea Vinului.

Chiar și vila „Crinul” din stațiunea balneară i-a cedat-o, până la urmă, „doctorului”, o vilă cochetă, maiestuoasă, preferata poezilor și scriitorilor celebri din stațiune, dar pe care doar stafiile o mai închiriau acum, deoarece clădirea a fost abandonată de familia aceea, era în descompunere și cădea în ruină, mai cu seamă tencuiala.

Tot ce a mai rămas de la familia Roșu era frontonul porții de piatră de la stradă, înalt, măreț, în stil antic, pe care era sculptat, cu litere de o șchioapă: „VILA ROȘU”.

— Știi pe cine am văzut ieri, la Văleni? întrebă Clara.

Csaba visa. Era dus pe gânduri, îngrijorat, tulburat de gândul că va trebui să-și lase fiica acolo, în oraș, departe de brațul său protector.

— Nu. Pe cine?

— Feleac.

Csaba tresări.

— Țiganul?

— Da. El m-a recunoscut. Mi-a făcut gestul așa... că îmi ia gâtul!

— Poftim? Ești sigură că era Feleac?

— Da, tată, sunt sigură. Îl recunosc dintr-o mie. Când te-a scos din flăcări mi-a făcut același gest: că-mi ia gâtul.

— Perfect, mă ocup eu de el, dacă nu o fi plecat din Văleni.

— Nu, tată, nu. Ce a fost a fost, dar nu trebuie să se repete. Am coșmaruri noapte de noapte și nu mai vreau să se întâmple

ce s-a întâmplat. A trecut un an de atunci și încă aud urletele celor care ardeau în flăcări. Noaptea mele sunt un șirag de coșmaruri.

Csaba căzu pe gânduri. Matei conducea Mercedesul pe drumurile desfundate din Valea Grinzilor.

— Atunci, măcar să stau de vorbă cu el, să-mi spună ce are de gând, doar atât.

— Locuiește pe Valea Rea, la o rudă de-ale lui, în casele țigănești. Sus, pe deal, țiganii fac cărămizi. Lucrează și Feleac cu familia Ursu. Acolo ard cuptoarele zi și noapte. Dacă vrei, poți merge pe deal, ca să stai de vorbă cu el, dar nu știu cum vei fi primit.

— Fără îndoială, cu săbii și topoare, dacă nu o fi cu pușca încărcată.

Parcul orașului era îmbrăcat de sărbătoare. Fanfara cânta, în chioșcul împodobit cu flori, cântece militare cu intonații germanice.

Imperiul era prăbușit, dar obiceiurile erau păstrate ca o liniuță de legătură între ce a fost și ce urma să fie.

Sașii își duceau nevestele la înghețată italiană. Românii erau adunați în capătul celălalt, mai cu seamă intelectualii, care se regăseau între ei să savureze o țigaretă și să vorbească politică. Totul era politică, trădare, corupție, revolte, atentate, asasinat.

Zbuciumul a cuprins întreaga țară, ca un fior plecat din străfundul națiunii. Citeau ziare, beau bere și visau vremuri mai bune.

Gimnaziul evanghelic a primit-o cu brațele deschise pe domnișoara Kalman, chiar dacă era o școală de băieți. Cu doi ani în urmă, în aripa din stânga au creat o secție pentru fete.

Astfel, liceul a devenit un gimnaziu mixt. Orașul avea nevoie de bani ca să achite clădirea impunătoare, cumpărată de la parohia germană. Ca să fii admis în instituția aceea atât de renumită din nordul Transilvaniei nu mai era nevoie să fii de neam nemțesc, nici de religie protestantă. Nu mai avea nicio importanță dacă te trăgeai din comunitatea săsească, secuiască, maghiară sau română, atât timp cât aveai cu ce să plătești școala. Toți erau acceptați, toți, în afară de țigani.

Ampretele imperiului erau peste tot. Marea Unire nu putea șterge cu buretele mai multe secole de relații haotice cu habsburgii, urmate de integrarea Transilvaniei în Imperiul Austro-Ungar, în urma căreia românii au devenit străini în propria țară.

Oportuniștii și ariviștii au fost primii care au ieșit la suprafață după Marea Unire. Foștii funcționari români ai imperiului, pe care l-au servit cu fidelitate de-a lungul mai multor generații, au devenit peste noapte patrioți, metamorfozați de perspectivele care li se ofereau de la Marea Unire. Ei au fost primii care au urcat pe baricadele istoriei,

Doar banii, averea și influența politică mai deschideau ușile, corupția era peste tot.

Casa ROȘU era îmbrăcată de sărbătoare. Niciodată nu a fost împodobită atât de frumos clădirea aceea multiseculară, care semăna mai degrabă cu o cetate rece, impunătoare, o carceră inaccesibilă.

Doamna Elisabeta își sărbătorea împlinirea celor 50 de ani. Un eveniment deosebit. Chiar și ziarele locale au gravat în piatră evenimentul. Toată elita din Țara Grânicerească era invitată.

Mesele erau întinse în sala imensă a hangarului împodobit cu felinare colorate, aduse de la München, butoaiile cu vin din Lechința erau înșirate unele lângă altele, purceii se prăjeau în spatele hangarelor, ca să nu incomodeze invitații, bucătăria era un furnicar de fete și băieți, îmbrăcați de sărbătoare, care să servească la mese sub comanda militară a bucătăresei, o moldoveancă masivă, care supraveghea orice mișcare.

Pe estradă cânta o orchestră de țigani aduși din Cluj. Doar aceștia aveau un repertoriu suficient de bogat pe germană, maghiară și chiar pe românește, ca să fie pe placul tuturor invitaților.

Întreg orașelul de munte era în efervescență.

La poartă s-au îngrămădit țiganii din partea locului, în speranța că vor primi ceva, un colț de pâine, un bănuț sau măcar un zâmbet indulgent din partea „domnilor”, care ajungeau unul câte unul.

Invitații erau primiți în salonul din clădirea principală, fiecare cu onoarea care i se cuvenea.

— Ce caută Feleac aici? mârâi Csaba în șoaptă.

— Nu știu. Probabil că l-a chemat cineva ca să ajute la servit.

— Fire-ar al dracului! Doar le-am spus la toți că... Trebuie să stau de vorbă cu ei, că nu se mai poate astfel...

— Azi, în zi de sărbătoare?

— Nu știu, probabil, țiganul poate lovi în orice moment. Nemernicul acela ne vrea moartea. A amenințat-o pe Clara că-i taie gâtul. Îți dai seama? Iar acum l-ați adus în casa mea.

— La bucătărie am văzut-o pe Tatiana, mama lui Feleac. O ajuta pe bucătăreasă.

Csaba s-a îngălbenit.

— S-o dați afară! Spurcăciunea aceea e capabilă să-ți otrăvească bucatele și să-ți omoare toți invitații! V-ați pierdut mințile? Afară, afară!

— Nyugodj meg kedvesem ne aggodj. (Calmează-te, dragul meu, nu te îngrijora!) i-a răspuns Ely pe unghurește.

— Nimic! Țiganca, afară din casa mea!

— Vai, dragul meu, dar Tatiana a fost sluga mamei tale. Ea te-a crescut.

— Ești surdă? Afară cu țiganii din casa mea! urlă Csaba, negru de furie.

Mesele întinse își deschideau brațele încărcate cu bucate din partea locului sau specialități venite de departe, din Budapesta și Viena.

Pentru domnul Kalman nu era nicio restricție.

Găinile se coceau la cuptor.

Purceii se rumeneau la proțap, într-un zumzet de untură arsă.

Cozonacii răspândeau în jur un miros de nucă și stafide.

Pentru gurile mai fine se serveau morcovi de Vichy, plăcintă cu afine, sfeclă trasă în unt, friptură de curcan umplut, iar de băut coniac Prunier.

Musafirii de la mesele din față mâncau, râdeau sau fumau țigarete bulgărești.

Ceilalți se ospătau la mesele oblice, care tăiau curtea în două, ca o cruce despăcată.

— Conte Kalman?

Apariția jandarmilor români în curtea vilei burgheze a fost un fior rece. Totul a încremenit.

— Cine?

— Îl căutăm pe contele Kalman.

— Domnul „doctor”, vreți să ziceți!

— Avem un plic pentru domnul conte din partea Prefecturii.

Doamna Elisabeta s-a apropiat de ei cu pasul ezitând, i-a luat de braț și i-a tras deoparte.

— Despre ce este vorba? Vedeți bine că avem invitați! Domnul prefect v-a trimis la noi? Nu vreți să luați un pahar, ca să discutăm puțin, să...

— Îmi pare rău, domnișă, trebuie să înmânez invitația contelui. Îmi puteți spune care dintre ei este acesta?

— Eu sunt! răspunse Csaba, palid la față, speriat ca un animal care a fost prins în capcană.

Tatiana privea de departe, cu un zâmbet batjocoritor. Adevărata identitate a lui Csaba Kalman era dezvăluită.

Invitații l-au privit bănuitori, iar curtea a fost cuprinsă de un freamăt imperceptibil. „Cine era acel doctor fals?”

— Vă rog, dragii mei, luați și serviți! Scuzați acest mic incident. Sunt invitat de prefect, care pare să mă confunde cu altă persoană. Nu face nimic...

S-au adunat cu toții în sala de oaspeți din stațiunea balneară, cei din Văleni sau din satele învecinate.

Situația era gravă.

Guvernul de la București voia să le ia munții Vălenilor.

De data aceasta, partidul maghiar mergea mâna-n mână cu țărăniștii și social-democrații, deoarece trădarea era insuportabilă.

Sala fremăta, clocotea, se legăna ca holda în vântul de vară.

Toți își ziceau români, dar toți erau furioși pe regele României.

— Iată actul de proprietate al munților noștri! urlă la tribună liderul țărăniștilor, fluturând în aer o hârtie îngălbenită, împodobită ici și colo cu stampe imperiale și semnături indescifrabile.

— Împăratul ne-a dat privilegiul acesta, iar regele vrea să ne fure tot ce am moștenit din imperiu. Totul.

— Trebuie să ne înarmăm și să ne apărăm averea. Nu putem accepta dictatul de la București! urmă liderul partidului maghiar.

— Unde ducem oile anul acesta, dacă ne fură munții? În Moldova? Vom fi nevoiți să trecem cu turmele de oi prin pasul din Valea Mare, cum trec țiganii cu căruțele? Ce mai vor românii de la noi?

Proprietarii turmelor de oi erau în rândul din față. Ei erau cei mai revoltați, cei mai virulenți, dar și cei mai prudenți, deoarece știau că în sală se ascundeau spionii, agenții secreți ai poliției locale, care mișunau peste tot. În fundul sălii erau ciobanii, veniți să vadă ce se va alege din povestea aceasta.

Decretul era afișat la poarta primăriei. O adevărată lovitură pe la spate, deoarece Marea Unire le-a promis o reformă agrară, împărțirea pământurilor, recuperate de la chiaburii maghiari și germani, ca să fie cedate românilor. În loc să le dea ce nu au avut, li se lua și ce au moștenit de la imperiu.

— Al naibii cu unirea lor! Mai bine rămâneam cu împăratul!

Sala fremăta. Discursul lui Matei era o insultă aruncată în obrazul celor care s-au bătut pentru unirea principatelor.

— Cum vorbești așa? Fără Marea Unire am fi rămas mai departe slugile imperiului. Asta vrea nesimțitul?

Până la urmă s-au luat la bătaie, o gâlceavă indescritibilă, „ciobănească”, din care doar cei de la tribună au scăpat nevătămați, deoarece au fugit pe ușa din spate. Curajul nu era trăsătura lor de caracter, ci doar discursul și promisiunea că totul se va rezolva datorită lor.

Pe lunca din nordul orașului s-au instalat muncitorii de la cariera de piatră veniți din Bucovina. Acolo le-a construit compania de căi ferate un șir lung de case din lemn. Aveau două camere și o grădiniță de câțiva metri pătrați,